

# ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

## ภาค ๔

### อุทธรณ์และฎีกา

ดร.จิตฤดี วีระเวสส์

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๗

#### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา

ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีอุทธรณ์ตามหมวดนี้

(๑) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าควรสืบพยานเพิ่มเติม ให้มีอำนาจเรียกพยานมาสืบเองหรือสั่งศาลชั้นต้นสืบให้ เมื่อศาลชั้นต้นสืบพยานแล้ว ให้ส่งสำนวนมายังศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยต่อไป

(๒) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ก็ให้พิพากษาสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดี”

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๕ บัญญัติว่า

“ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งชั้นอุทธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง”

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

- การพิจารณาคดีอาญาของศาลอุทธรณ์/ฎีกานั้น ศาลสูงเหล่านี้มีอำนาจที่จะวินิจฉัยคดีโดยพิจารณาจากคำฟ้องอุทธรณ์/ฎีกา คำแก้อุทธรณ์/ฎีกา เอกสารและหลักฐานทั้งปวงในสำนวนความที่ศาลชั้นต้นส่งมา
- หากพยานหลักฐานบางอย่างยังขาดตกบกพร่อง ไม่สมบูรณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยคดี หรือศาลสูงตรวจพบว่าศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘, ๒๒๕ จึงบัญญัติให้อำนาจศาลสูงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกาถูกต้องสมบูรณ์ได้

## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

๑. ศาลอุทธรณ์/ฎีกาเห็นว่าควรสืบพยานเพิ่มเติม ย่อมมีอำนาจเรียกพยานมาสืบเองหรือสั่งศาลชั้นต้นสืบให้ เมื่อศาลชั้นต้นสืบพยานแล้ว ให้ส่งสำนวนมายังศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยต่อไป

➢ ฎีกาที่ ๗๕๕๐/๒๕๔๕ บทบัญญัติ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗๖ มิได้หมายความว่าเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้ว ศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้ตามมาตรา ๑๘๕ หรือหากศาลเห็นว่าสมควรให้มีการสืบพยานหลักฐานก่อนมีคำพิพากษาที่เป็นอำนาจของศาลที่จะมีคำสั่งให้กระทำได้ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงไม่แน่ชัดว่าของกลางเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ หรือประเภท ๓ จึงมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นสืบพยานเพิ่มเติมในประเด็นที่ว่าของกลางเป็นยาแก้ไอที่มีส่วนผสมของโคเดอีนหรือไม่ ก็เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ที่จะกระทำได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๑)

## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ฎีกาที่ ๑๐๐๐/๒๕๑๒ แม้นักงานอัยการ โจทก์มิได้อุทธรณ์ แต่โจทก์ร่วมได้อุทธรณ์และฎีกาต่อมา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๒) อธิบายคำว่า “โจทก์” ไว้ว่า หมายความว่าถึงพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายซึ่งฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือทั้งคู่ในเมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ดังนั้น โจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการต่างจึงมีฐานะเป็นโจทก์ด้วยกัน เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นสืบพยานโจทก์ซึ่งศาลชั้นต้นสั่งคดีไม่สืบต่อไปให้เสร็จ พนักงานอัยการโจทก์จึงมีสิทธินำสืบต่อไปได้ ศาลอุทธรณ์จึงฟังพยานที่น่าสืบต่อไปนั้นวินิจฉัยคดีได้

## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

๒. ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา จะพิพากษาสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดี

### ๒.๑ กรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา

- ก่อนเริ่มพิจารณาศาลชั้นต้นไม่ได้สอบถามจำเลยว่าต้องการทนายความหรือไม่
- ศาลชั้นต้นสั่งรับประทับฟ้องโจทก์ไว้ โดยไม่ได้สวนมูลฟ้องเสียก่อน

## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ส่วนกรณีที่ศาลอุทธรณ์มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา

- ศาลอุทธรณ์ไม่วินิจฉัยอุทธรณ์ของ โจทก์ แต่วินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นความผิดพลาดของศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์
- กรณีเช่นนี้ ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาจะย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ฎีกาที่ ๑๕๘๕/๒๕๖๒ คดีนี้จำเลยอุทธรณ์ว่า จำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโดยเห็นว่าคดีของโจทก์ขาดอายุความ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของ โจทก์ระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๕ (๖) (ซึ่งต่อมาศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ) โดยยังมีได้วินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้การวินิจฉัยเป็นไปตามลำดับศาลเพราะผลแห่งการวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์อาจนำไปสู่การจำกัดสิทธิการฎีกาของกลุ่มความได้ ศาลฎีกาเห็นสมควรย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒) ประกอบมาตรา ๒๒๕

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ฎีกาที่ ๘๑๓๖/๒๕๕๓ เมื่อโจทก์ร่วมขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นต้องสั่งคำร้องของโจทก์ร่วมดังกล่าวว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้โจทก์ร่วมอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง การที่ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นสั่งคำร้องของโจทก์ร่วมว่า “รวม” โดยยังไม่ได้พิจารณาว่า จะอนุญาตให้โจทก์ร่วมอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ และมีคำสั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์ร่วมนั้น จึงเป็นการสั่งโดยผิดพลาดและเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ถือว่าศาลชั้นต้นไม่ได้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๒๒ ทวิ ประกอบ พ.ร.บ.ให้นำวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มาตรา ๓ ซึ่งศาลอุทธรณ์มีอำนาจที่จะยกขึ้นวินิจฉัยโดยให้เพิกถอนคำสั่งและการดำเนินการดังกล่าวของศาลชั้นต้นที่ไม่ชอบเสียได้และสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินการให้ถูกต้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒) ประกอบ พ.ร.บ.ให้นำวิธีพิจารณาคriminalในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. ๒๕๒๐ มาตรา ๓ การที่ศาลอุทธรณ์ไม่ดำเนินการดังกล่าวและยกอุทธรณ์ของโจทก์ร่วมจึงเป็นการไม่ชอบ

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ฎีกาที่ ๑๐๔๔๕/๒๕๕๖ ผู้เสียหายทั้งสามเป็นคนต่างด้าวเบิกความโดยไม่ปรากฏว่าล่ามได้สาบานหรือปฏิญาณตนแล้ว และไม่ปรากฏว่าผู้ที่ลงลายมือชื่อในคำให้การพยานในฐานะล่ามนั้นเป็นใคร การสืบพยานปากผู้เสียหายทั้งสามจึงเป็นการฝ่าฝืน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓ ชอบที่จะต้องเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบดังกล่าวและย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นสืบพยานโจทก์ปากผู้เสียหายทั้งสามและพิพากษาใหม่ให้ถูกต้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒) ประกอบมาตรา ๒๒๕

## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

๒.๒ หากการดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดเป็นความบกพร่องของโจทก์เอง มิใช่เกิดจากศาล ศาลย่อมไม่อาจยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่ แต่จะพิพากษากลับเป็นยกฟ้องโจทก์

ฎีกาที่ ๒๓๐๕/๒๕๓๗ โจทก์ฟ้องขอให้ศาลลงโทษจำเลยกับพวกฐานใดฐานหนึ่งระหว่างร่วมกันลักลอบนำเกลือโซเดียมคลอไรด์ของกลางที่เจ้าพนักงานยึดไว้ก่อนเป็นของที่ผลิตในต่างประเทศที่ยังมิได้ผ่านด่านศุลกากร โดยถูกต้องเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงการเสียค่าภาษีศุลกากรและโดยเจตนาจะถือค่าภาษี หรือร่วมกันซื้อ รับจํานำ ช่วยซ่อนเร้นช่วยจําหน่าย หรือรับไว้ ซึ่งเกลือโซเดียมคลอไรด์ของกลาง โดยจําเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นของที่มีผู้ลักลอบนำหนีศุลกากรเข้ามาในราชอาณาจักร โดยหลีกเลี่ยงอากรที่ต้องเสียสำหรับของนั้น ตาม พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๕ มาตรา ๒๗, ๒๗ ทวิ

## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

จำเลยทั้งสองให้การว่าได้รับทราบคำฟ้องของโจทก์โดยตลอดแล้ว ให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดและเป็นความจริงตามฟ้องโจทก์ทุกประการ ไม่ขอต่อสู้และไม่ต้องการทนายความ ซึ่งคำว่า“ทราบ”หมายความว่ารู้หรือเข้าใจ แสดงว่าศาลได้อธิบายฟ้องให้จำเลยฟังเข้าใจแล้ว จำเลยจึงได้ให้การทำความว่าจำเลยได้ทราบคำฟ้องของโจทก์โดยตลอดแล้ว และโจทก์เองก็ได้ลงลายมือชื่อไว้ในคำให้การของจำเลยและรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย หากโจทก์เห็นว่าคำให้การของจำเลยที่ศาลจดไว้ไม่ชัดเจน โจทก์ก็ชอบที่จะคัดค้านหรือแถลง ขอสืบพยานต่อไปเพราะเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ต้องสืบพยานให้ได้ความถึงการกระทำความผิดของจำเลย เมื่อโจทก์ไม่นำสืบให้ได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใดแน่ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ และคดีไม่มีเหตุที่จะยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วนและพิพากษาใหม่แต่อย่างใด

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

**๒.๓ ต้องเป็นกรณีศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาเห็นเป็นการจำเป็นในการย้อนสำนวนด้วย หากไม่เห็นจำเป็นต้องย้อนไปให้ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่ ก็ไม่จำเป็นต้องย้อน (ฎีกาที่ ๗๕๑๕/๒๕๖๐)**

### การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ฎีกาที่ ๒๒๘๑/๒๕๔๕ จำเลยยื่นอุทธรณ์โดย ก. ทนายความลงลายมือชื่อเป็นผู้อุทธรณ์แทนจำเลย แต่ในสำนวนไม่ปรากฏว่าจำเลยได้แต่งตั้ง ก. เป็นทนายจำเลยไว้ อุทธรณ์ของจำเลยจึงไม่ชอบ ซึ่งกรณีเช่นนี้ศาลชั้นต้นชอบที่จะตรวจอุทธรณ์ของจำเลยโดยละเอียด และมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขข้อบกพร่องในการยื่นอุทธรณ์เสียให้ครบถ้วนและถูกต้องก่อนที่จะส่งรับอุทธรณ์ของจำเลย ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นส่งรับอุทธรณ์ของจำเลยทั้ง ๆ ที่เป็นอุทธรณ์ไม่ชอบ จึงถือได้ว่าศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาอันเป็นเหตุให้จำเลยต้องเสียสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาในเนื้อหาแห่งอุทธรณ์ ศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ (๒) ประกอบมาตรา ๒๒๕ แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยได้แต่งตั้ง ก. เป็นทนายจำเลยโดยให้มีอำนาจอุทธรณ์และฎีกาแทนจำเลยได้พร้อมกับยื่นฎีกาเข้ามาแล้วจึงไม่จำเป็นต้องสั่งให้แก้ไขและต้องถือว่าจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยชอบแล้ว



## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

๒.๔ กรณีที่ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยมาแล้วในสำนวน แต่ปรากฏว่าศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์กลับวินิจฉัยข้อเท็จจริงผิดต่อกฎหมาย ซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐๘ มิได้บัญญัติกระบวนการวิธีพิจารณาให้ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาดำเนินการอย่างไรไว้เป็นการเฉพาะ ต้องนำเอา ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๓ (๓) (ก), ๒๔๗ มาอนุโลมใช้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕

ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๓ บัญญัติว่า “...(๓) ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์จำต้องถือตามข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้น ถ้าปรากฏว่า

(ก) การที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยข้อเท็จจริงนั้นผิดต่อกฎหมาย ศาลอุทธรณ์อาจฟังข้อเท็จจริงใหม่แทนข้อเท็จจริงของศาลชั้นต้น แล้วมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดีไปตามนั้น หรือ...”

## การพิจารณาคดีชั้นอุทธรณ์/ฎีกา (ต่อ)

ฎีกาที่ ๗๓๕๐/๒๕๕๖ จำเลยเกิดเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๓๗ จำเลยกระทำความผิดฐานกระทำอนาจาร ๒ กระหนงในปี ๒๕๔๕ ดังนั้น จำเลยจึงมีอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี จำเลยจึงไม่ต้องรับโทษ ตาม ป.อ. มาตรา ๗๔ แต่ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการตาม ป.อ. มาตรา ๗๔ (๑) ถึง (๕) ได้ ดังนั้น ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุของจำเลยผิดจากพยานหลักฐานในสำนวน และลดมาตราส่วนโทษให้จำเลยในความผิดฐานดังกล่าวตาม ป.อ. มาตรา ๗๕ แล้วลงโทษจำเลยโดยเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวจำเลยไปรับการฝึกอบรม ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐๔ (๒) จึงเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาจึงฟังข้อเท็จจริงใหม่แทนข้อเท็จจริงของศาลล่างทั้งสองได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔๓ (๓) (ก) ประกอบมาตรา ๒๔๗ และ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ

ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ บัญญัติว่า “คดีที่จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาที่ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย เว้นแต่โจทก์จะได้อุทธรณ์ในทำนองนั้น”

มาตรา ๒๒๕ บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งชั้นอุทธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง”

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

นอกจากศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาจะอยู่ในบังคับที่จะพิพากษาเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้องไม่ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๒ ซึ่งนำมาใช้ในชั้นอุทธรณ์/ฎีกาตามมาตรา ๒๑๕, ๒๒๕ แล้ว

ในการทำคำพิพากษาและคำสั่งชั้นอุทธรณ์/ฎีกา กฎหมายยังเพิ่ม หลักการสำคัญอีก ๒ ประการ คือ

การห้ามพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย และ

การให้อำนาจศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาพิพากษาลดลงไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์/ฎีกาด้วยหากเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๑. การห้ามศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย

#### ๑.๑ จำเลยอุทธรณ์ฝ่ายเดียว ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาพิพากษาเพิ่มเติมโทษไม่ได้

- แม้ศาลสูงจะเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดหนักกว่าที่ศาลล่างพิพากษาลงโทษจำเลยมา ศาลสูงจะพิพากษาแก้โทษของจำเลยให้หนักขึ้นหรือให้สาสมกับความผิดที่กระทำไม่ได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย
- เช่น ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกจำเลย ๒ ปี โจทก์ไม่อุทธรณ์ แต่จำเลยอุทธรณ์ว่าไม่ได้กระทำความผิด แต่หากศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดก็ขอให้รอลงโทษด้วย เช่นนี้ แม้ศาลอุทธรณ์จะเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดและเป็นภัยต่อสังคม ซึ่งโทษจำคุก ๒ ปี ดำเนินไปไม่เหมาะสมกับความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น ศาลอุทธรณ์ก็ไม่อาจแก้โทษจำคุกให้หนักขึ้นได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ฎีกาที่ ๗๐๓๒/๒๕๕๕ ผู้เสียหายทั้งสามไม่ได้ฎีกาขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่การพิพากษาในคดีส่วนแบ่ง ศาลต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๖ ศาลฎีกาจึงต้องมีคำพิพากษาคดีส่วนแบ่งด้วย และที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย ๕ ปี โดยวินิจฉัยว่าการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนในคดีนี้ไม่เป็นประโยชน์แก่จำเลยและให้ส่งตัวจำเลยไปจำคุกในเรือนจำมีกำหนด ๒ ปี นั้น เห็นว่า ไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจกระทำได้จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เนื่องจากจำเลยอุทธรณ์ฝ่ายเดียว ศาลฎีกาจึงไม่อาจกำหนดโทษจำเลยให้สูงกว่าโทษที่ศาลชั้นต้นพิพากษา เพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย โดยที่โจทก์มิได้ฎีกาขอให้เพิ่มเติมโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕ และ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๑.๒ การปรับบทให้ถูกต้องโดยไม่แก้ไขโทษให้หนักขึ้น สามารถทำได้เพราะไม่ได้เพิ่มเติมโทษจำเลย

ฎีกาที่ ๔๒๘๑/๒๕๖๒ จำเลยเปิดสมุดบัญชีเงินฝากเพื่อให้ ป. ใ้รับโอนเงินค่ายาเสพติดจากลูกค้า จำเลยจึงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ ป. ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งการกระทำความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง (๑) ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น จึงต้องระวางโทษจำเลยเช่นเดียวกับ ป. ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญา หมายเลขแดงที่ ๑๖๐๖/๒๕๕๘ ของศาลชั้นต้น เมื่อได้ความว่า การกระทำความผิดของ ป. ต้องด้วยบทกำหนดโทษตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๖ วรรคสาม ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ซึ่งคดีดังกล่าวศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ป. ตลอดชีวิต และปรับ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ก่อนเพิ่มโทษและลดโทษกึ่งหนึ่ง ดังนั้น ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง และลงโทษจำคุกเพียง ๑๕ ปี จึงไม่ถูกต้อง ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อย แม้คู่ความไม่ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขโดยปรับบทลงโทษจำเลยให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ และ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓ อย่างไรก็ตาม เมื่อโจทก์ไม่ได้ฎีกา ศาลฎีกาจึงไม่อาจพิพากษาแก้ไขโทษจำเลยให้ถูกต้องได้ เพราะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย อันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕ และ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ฎีกาที่ ๒๓๔/๒๕๕๕ การที่จำเลยที่ ๑ หลอกหลวงเอาทรัพย์สินไปจาก ผู้เสียหายที่ ๑ ในขณะที่ผู้เสียหายที่ ๑ มีอาการป่วยทางจิต ซึ่งเป็นบุคคล ที่มีภาวะแห่งจิตต่ำกว่าปกติ และยอมถูกหลอกหลวงได้โดยง่ายกว่าคน ปกติทั่วไปนั้น ถือเป็น การกระทำความผิดฐานฉ้อโกง โดยอาศัยความ อ่อนแอแห่งจิตของผู้เสียหายที่ ๑ ผู้ถูกหลอกหลวง จึงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๒ (๒) หาใช่เป็นเพียงความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ ดังที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยไม่ แต่เมื่อโจทก์และโจทก์ร่วมมิได้ฎีกา ศาล ฎีกาจึงเพียงแก้ไขปรับบทลงโทษจำเลยทั้งสี่เสียใหม่ให้ถูกต้อง แต่ก็ไม่ อาจเพิ่มเติมโทษจำเลยทั้งสี่ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๑.๓ โจทก์ฟ้องแยกการกระทำหลายกรรม แต่ศาลล่างพิพากษาว่าเป็นกรรม เดียว ศาลสูงปรับบทว่าเป็นหลายกรรมได้ แต่แก้โทษให้หนักขึ้นไม่ได้

ฎีกาที่ ๔๓๘๕/๒๕๖๒ ภายหลังจากจำเลยกระทำชำเราผู้เสียหายที่ ๑ โจทก์ ยังฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้เสียหายที่ ๑ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๐ วรรคแรก จากกรณีที่จำเลยจับผู้เสียหายที่ ๑ มัดไว้กับ เก้าอี้เป็นความผิดอีกกรรมหนึ่ง และฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน ข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใดหรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำ ให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต จนผู้ถูกข่มขืนใจกระทำการนั้น ไม่กระทำ การนั้นหรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ตาม ป.อ. มาตรา ๓๐๕ วรรคแรก จากกรณีที่ จำเลยข่มขืนผู้เสียหายที่ ๑ มิให้นำเรื่องที่เกิดขึ้น ไปบอกผู้ใด มิฉะนั้นจะมี ผันให้ตาย เป็นความผิดอีกกรรมหนึ่งด้วย

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ซึ่งลักษณะความผิดในแต่ละข้อหาดังกล่าวแม้จะเป็นการกระทำต่อเนื่อง เชื่อมโยงอยู่ในวาระเดียวกันโดยมุ่งหมายมิให้ผู้เสียหายที่ ๑ บอกเรื่องที่ จำเลยกระทำต่อบุคคลอื่น แต่ความผิดทั้งสองข้อหาดังกล่าวอาศัยเจตนา ในการกระทำความผิดแตกต่างแยกจากความผิดฐานกระทำซ้ำเรา ผู้เสียหายที่ ๑ ได้ จึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ปัญหาดังกล่าวเป็น ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้โจทก์มิได้ฎีกา ศาลฎีกาก็มี อำนาจยกขึ้นวินิจฉัยปรับบทลงโทษจำเลยให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ แต่ไม่อาจพิพากษา ลงโทษจำเลยครบทุกกรรมได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยซึ่ง ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ฎีกาที่ ๑๕๑๓/๒๕๖๒ ผู้เสียหายเบิกความว่า หลังจากส่งเงินให้จำเลยแล้ว จำเลยกด ปลัด้าพยายามดิ่งทางแกง ตนกลัวจำเลยจะข่มขืน จึงถอดสร้อยคอทองคำที่สวมให้จำเลย ไปเอง โดยจำเลยไม่ได้ขู่ขู่หรือใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อมุ่งประสงค์ต่อสร้อยคอ ทองคำของตน หากแต่ผู้เสียหายคิดว่า เมื่อจำเลยได้สร้อยคอทองคำแล้ว จะปล่อยตัว ผู้เสียหายไป การที่จำเลยรับสร้อยคอทองคำไป จึงเป็นเจตนาทุจริตที่เกิดขึ้นภายหลัง การกระทำของจำเลยในส่วนนี้ไม่เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ แต่ผิดฐานลักทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๔ อีกกระทงหนึ่งแยกต่างหากจากฐานชิงทรัพย์เงิน ๒๔๐ บาท เมื่อ ความผิดฐานชิงทรัพย์รวมความผิดฐานลักทรัพย์อยู่ด้วย แม้โจทก์ฟ้องให้ลงโทษฐาน ชิงทรัพย์เงินสดและสร้อยคอทองคำ แต่เมื่อพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิด ฐานลักทรัพย์สร้อยคอทองคำ ศาลย่อมมีอำนาจปรับบทความผิดและบทลงโทษจำเลย ฐานลักทรัพย์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๒ วรรคท้าย แต่เนื่องจากโจทก์มิได้อุทธรณ์หรือ ฎีกา ศาลฎีกาไม่อาจลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์อีกกระทงได้ เพราะจะเป็น การพิพากษาเพิ่มโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๑.๔ ความผิดหลายกรรมต่างกัน ต้องเพิ่มหรือลดโทษแต่ละกระทงก่อนแล้วจึงรวมโทษทุกกระทงไม่เกินเพดานโทษตาม ป.อ. มาตรา ๕๑ (๑) ถึง (๓) (ฎีกาที่ ๑๒๑๒๘/๒๕๕๖)

ฎีกาที่ ๒๑๖๔/๒๕๖๑ (ปชญ) จำเลยกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน แต่ศาลชั้นต้นรวมโทษทุกกระทงแล้วจึงลดโทษให้จำเลย แทนที่จะลดโทษแต่ละกระทงก่อนแล้วจึงรวมเข้าด้วยกัน เพราะ ป.อ. มาตรา ๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า หากกำหนดโทษจำคุกเป็นเดือน ให้นับสามสิบวันเป็นหนึ่งเดือน แต่ถ้ากำหนดเป็นปี ให้นับจำนวนตามปีปฏิทินในราชการ ดังนั้น การกำหนดโทษจำคุก ๑๒ เดือน ย่อมมีกำหนดเท่ากับ ๓๖๐ วัน ซึ่งน้อยกว่าจำนวนวันตามปีปฏิทินที่อาจมีถึง ๓๖๖ วัน หรือ ๓๖๕ วัน สุดแต่แต่ว่าจะเป็นปีอธิกสุรทินหรือปีจันทรคติ ศาลฎีกาเห็นควรแก้ไขให้ถูกต้องโดยให้ลดโทษแต่ละกระทงเสียก่อนแล้วจึงรวมโทษ

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๒. ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิพากษาผิดพลาดเป็นคุณแก่จำเลย

๒.๑ ศาลล่างรวมโทษทุกกระทงในความผิดหลายกรรมต่างกัน แต่กำหนดโทษขั้นสูงไม่ถูกต้องตาม ป.อ. มาตรา ๕๑ (๓)

ฎีกาที่ ๑๒๒๐/๒๕๓๐ กรณีที่ความผิดกระทงหนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป แม้ ป.อ. มาตรา ๕๑ (๓) จะกำหนดไว้ว่า เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วโทษจำคุกต้องไม่เกิน ๕๐ ปี ก็ตาม แต่ก็มิบทยกเว้นไม่ให้ใช้บังคับสำหรับกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต การที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๕ ให้ประหารชีวิต ส่วนฐานมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครอง จำคุก ๑ ปี ฐานพาอาวุธปืนติดตัวไปในทางสาธารณะ จำคุก ๖ เดือน ลดโทษให้ ๑ ใน ๓ ตาม ป.อ. มาตรา ๗๘ แล้วให้จำคุกตลอดชีวิต และจำคุก ๑ ปี เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นจำคุก ๕๐ ปี แต่คงให้จำคุกเพียง ๕๐ ปี จึงไม่ถูกต้อง แต่เมื่อโทษที่ไม่ได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลฎีกาก็ไม่อาจแก้ไขให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยได้

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ฎีกาที่ ๗๗๒๒/๒๕๔๔ ศาลชั้นต้นเรียงกระหนงโทษจำเลย ๒ กระหนง กระหนงแรก จำคุกตลอดชีวิต กระหนงที่สองจำคุก ๑ ปี แต่ตาม ป.อ. มาตรา ๕๑ (๓) บัญญัติถอนทั่วยไว้ความว่า เว้นแต่กรณีศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งหมายความว่า หากกระหนงหนึ่ง กระหนงใดมีโทษที่จะลงแก่จำเลยจริง ๆ เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้ว ศาลลงโทษจำเลยได้เพียงจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น ความผิดกระหนงแรกศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกตลอดชีวิต แต่เมื่อลดโทษให้จำเลยแล้ว คงจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน จึงอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำเอาโทษจำคุกในความผิดกระหนงที่สองมารวมอีกได้ ซึ่งเมื่อรวมกับโทษกระหนงที่สองหลังจากลดโทษให้จำเลยจำคุก ๘ เดือน รวมเป็นโทษจำคุก ๓๓ ปี ๑๒ เดือน การที่ศาลชั้นต้นไม่นำโทษของจำเลยในความผิดกระหนงที่สองมารวมลงแก่จำเลยเป็นการไม่ถูกต้อง แต่เมื่อโจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยให้ถูกต้อง ศาลฎีกาจึงไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้เพราะจะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย ซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕ คงลงโทษได้เพียงจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๒.๒ ศาลล่างพิพากษาลงโทษจำเลยต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด

ฎีกาที่ ๗๐๖๕/๒๕๔๗ ความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ (๑) วรรคแรก มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท (ปัจจุบัน ปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท) ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ใช้ดุลพินิจวางโทษก่อนลดให้จำคุกจำเลย ๖ เดือน จึงเป็นการลงโทษจำเลยต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่เนื่องจากโจทก์มิได้ฎีกาในปัญหานี้ ศาลฎีกาจึงไม่อาจแก้ไขกำหนดโทษให้เป็นไปตามบทกฎหมายดังกล่าวได้ เพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย ซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕



## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๒.๓ ศาลล่างมิได้ลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ ตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา ๑๐๐/๑

ฎีกาที่ ๓๑๖๑/๒๕๔๗ ความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง เพื่อจำหน่ายและจำหน่ายตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา ๖๖ วรรคสอง มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท ซึ่งตามมาตรา ๑๐๐/๑ กำหนดให้ความผิดที่มีโทษจำคุกและปรับให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ... การที่ศาลล่างทั้งสองลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่ปรับด้วยนั้นจึงไม่ถูกต้อง แต่โจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกาในปัญหาดังกล่าว ศาลฎีกาไม่อาจกำหนดโทษปรับได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย ซึ่งต้องห้าม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

หมายเหตุ กรณีมีการเพิ่มโทษตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ เมื่อมีโทษปรับก็ต้องเพิ่มโทษปรับด้วย แต่หากโจทก์ไม่อุทธรณ์ ย่อมเพิ่มโทษไม่ได้

ฎีกาที่ ๒๐๔๕/๒๕๕๑ แม้ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ วางโทษจำคุกตลอดชีวิตแล้วย่อมไม่อาจเพิ่มโทษจำคุกได้อีกก็ตาม แต่ความผิดที่จำเลยที่ ๑ กระทำตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา ๖๖ วรรคสาม มีโทษจำคุกและปรับ และมาตรา ๑๐๐/๑ กำหนดให้ศาลลงโทษจำคุกและปรับด้วยเสมอ ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ก็ได้วางโทษจำคุกจำเลยที่ ๑ ตลอดชีวิตและปรับจำเลยที่ ๑ ด้วยการเพิ่มโทษที่จะลงแก่จำเลยตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ มาตรา ๕๗ จึงเพิ่มโทษปรับได้ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ มิได้เพิ่มโทษจำเลยที่ ๑ จึงเป็นการมิชอบ แต่โจทก์มิได้ฎีกา ศาลฎีกาย่อมไม่อาจเพิ่มโทษปรับได้เพราะจะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยที่ ๑ อันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๓. ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิพากษาผิดพลาดเป็นผลร้ายแก่จำเลย

กรณีศาลล่างลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษชั้นสูงตามกฎหมาย แม้จำเลยไม่อุทธรณ์/ฎีกาขึ้นมา หากศาลสูงเห็นก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ฎีกาที่ ๕๗๑/๒๕๔๒ ศาลอุทธรณ์พิพากษาเรียงกระทงลงโทษจำเลย เมื่อรวมโทษจำเลยแล้วคงจำคุกจำเลย ๓ เดือน ๑๕ วัน ซึ่งไม่ถูกต้อง ที่ถูกต้องเป็น ๖ เดือน ๑๕ วัน และในความผิดฐานยิงปืนโดยใช้เหตุ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๗๖ (เดิม) มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ วัน การที่ศาลอุทธรณ์วางโทษจำคุกจำเลยทั้งสามคนละ ๑ เดือน จึงเกินกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนด ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้องโดยให้จำคุกจำเลยในความผิดฐานนี้ ๑๐ วัน และเมื่อรวมโทษจำคุกตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์แล้วยังน้อยกว่าโทษที่คำนวณโดยถูกต้อง แต่โจทก์มิได้ฎีกาขอให้ลงโทษให้ถูกต้อง ศาลฎีกาไม่อาจแก้ไขโทษสำหรับจำเลยให้ถูกต้องได้ เพราะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๔. ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์คำนวณโทษผิดต่ำกว่าความเป็นจริง

กรณีที่ศาลล่างลงโทษจำเลยผิดพลาดน้อยกว่าความเป็นจริง หากโจทก์ไม่อุทธรณ์/ฎีกาขอให้ศาลสูงคำนวณให้ถูกต้อง แม้ศาลสูงเห็นก็ไม่อาจแก้ไขโทษให้สูงขึ้นตามที่ถูกต้องได้ เพราะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

ฎีกาที่ ๖๓๕๗/๒๕๔๐ การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย ๔ ปี ลดโทษให้หนึ่งในสามคงจำคุก ๒ ปี ๔ เดือน เป็นการคำนวณโทษผิดพลาด ที่ถูกเป็น ๒ ปี ๘ เดือน และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน แต่เมื่อโจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกาขอให้ลงโทษให้ถูกต้องศาลฎีกาจึงไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ เพราะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕ (และฎีกาที่ ๑๕๘๐/๒๕๔๒)

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๕. ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิพากษาปรับจำเลยเป็นรายคนไม่ถูกต้อง

ฎีกาที่ ๖๔๔๒/๒๕๔๐ การที่จำเลยทั้งสองร่วมกันลักลอบนำบุหรี่ยิกาเรตต่างประเทศที่ยังมิได้เสียค่าภาษีและยังมิได้ผ่านศุลกากรโดยถูกต้องจากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากร และโดยเจตนาจะหนีค่าภาษีและมิบุหรี่ยิกาเรตจำนวนเดียวกันนั้นโดยมิได้ปิดแสตมป์ยาสูบตาม พ.ร.บ. ยาสูบฯ ในวันเวลาเดียวกัน อันเป็นการกระทำที่จำเลยทั้งสองมีเจตนาในผลของการกระทำเป็นอย่างเดียวกันคือการหลีกเลี่ยงที่จะไม่ต้องเสียภาษีศุลกากรและปิดแสตมป์ยาสูบตามกฎหมาย แม้การกระทำของจำเลยทั้งสองจะผิดต่อกฎหมายหลายบทก็เป็นการกระทำโดยเจตนาเดียวกัน จึงเป็นความผิดกรรมเดียว ต้องลงโทษจำเลยทั้งสองตาม พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. ๒๔๖๗ มาตรา ๒๗ ซึ่งเป็นบทกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตาม ป.อ. มาตรา ๕๐

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสองฐานนำบุหรี่ยาเสพติดต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านศุลกากร ปรับคนละ ๒๒,๒๕๗ บาท แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นให้ปรับจำเลยทั้งสองสำหรับความผิดดังกล่าวเป็นเงินสี่เท่าของราคาซึ่งได้รวมค่าอากรจำนวน ๕,๕๖๔.๔๕ บาท เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๒,๒๕๗.๙๐ บาท แม้ศาลชั้นต้นจะปรับจำเลยทั้งสองเป็นรายตัวคนละ ๒๒,๒๕๗ บาท ซึ่งไม่ถูกต้องตามมาตรา ๒๗ แห่ง พ.ร.บ.ศุลกากรพ.ศ. ๒๔๖๕ เพราะต้องปรับสำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ และเป็นเงินสี่เท่าดังกล่าวก็ตาม แต่การที่ศาลชั้นต้นปรับเป็นเงิน ๒๒,๒๕๗ บาท โดยโจทก์มิได้อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยหนักขึ้น ศาลอุทธรณ์จึงไม่อาจลงโทษปรับให้หนักขึ้นได้ ศาลฎีกามีอำนาจแก้ไขเสียให้ถูกต้องได้ โดยให้ปรับจำเลยทั้งสองรวมกันเป็นเงิน ๒๒,๒๕๗ บาท เมื่อลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้วคงปรับจำเลยทั้งสองรวมกันเป็นเงิน ๑๑,๑๒๘.๕๐ บาท

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๖. ศาลล่างฟังว่าผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิดจำเลยกระทำความผิดจึงลดโทษให้จำเลย แต่ศาลสูงเห็นว่าผู้เสียหายมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องเช่นนั้นไม่ควรลดโทษให้ หากโจทก์มิได้อุทธรณ์/ฎีกาไม่ให้ลดโทษ ศาลสูงก็ไม่อาจแก้เป็นไม่ลดโทษให้ได้

ฎีกาที่ ๗๕๑๗/๒๕๕๕ คดีนี้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิพากษาเห็นพ้องกันว่า การกระทำของจำเลยมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการขาดความระมัดระวังของผู้เสียหายซึ่งถือว่ามีเหตุอันอันเป็นเหตุบรรเทาโทษ จึงลดโทษให้จำเลยกึ่งหนึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๗๘ แต่การที่ผู้เสียหายเป็นพนักงานธนาคารจำต้องทำยอดลูกค้าบัตรเครดิตให้ได้ตามที่ธนาคารกำหนด จึงยอมไปเที่ยวและร่วมทานอาหารกับจำเลยเพราะผู้เสียหายเคยรับปากจำเลยไว้ จึงไม่อยากเสียคำพูดกับลูกค้า และในที่สุดยอมขึ้นไปในห้องพักบนอพาร์ทเมนต์ที่เกิดเหตุตามคำคะยั้นคะยอของจำเลยเป็นเหตุให้ถูกจำเลยใช้อาวุธปืนพูดูเข็มและใช้กำลังบังคับข่มขืนกระทำชำเราจนสำเร็จความใคร่นั้น

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดของจำเลยดังกล่าว หากใช้กรณีที่ จะถือได้ว่าสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของจำเลยมีสาเหตุส่วน หนึ่งมาจากการขาดความระมัดระวังตัวของผู้เสียหาย อันจะถือว่ามี เหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิใช่เหตุอันควรปรานีลักษณะทำนองเดียวกับเหตุ อื่น ๆ ที่บัญญัติไว้ใน ป.อ. มาตรา ๘๘ ไม่ อย่างไรก็ตาม เมื่อโจทก์ มิได้อุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อนี้ ศาลฎีกาก็ไม่อาจพิพากษาแก้เป็นไม ด้โทษให้แก่จำเลยตามคำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองได้ เพราะจะ เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๗. หลักในการพิจารณาว่ากรณีเช่นใดเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

- หลักพิจารณาโดยการเปรียบเทียบผลร้ายที่จำเลยได้รับตามคำ พิพากษาของแต่ละศาลเป็นกรณีไป โดยเทียบเคียงโทษตาม ป.อ. มาตรา ๘๘ ที่เรียงลำดับความหนักเบาจากโทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน
- อย่างไรก็ตาม หากศาลสูงกำหนดเงื่อนไขการลงโทษที่เป็นคุณแก่ จำเลยไว้ แม้ตามลำดับโทษอาจจะดูหนักกว่า ก็ยังไม่ถือว่าเป็นการ เพิ่มเติมโทษจำเลย ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายคดีและศึกษาตามแนว คำพิพากษาฎีกาด้วย

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๓.๑ การแก้จำคุกการลงโทษเป็นไม่รอกการลงโทษจำคุก เป็นการเพิ่มเติมโทษ

- ฎีกาที่ ๒๕๘๑/๒๕๕๔ ความผิดฐานมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาตและฐานพาอาวุธปืนนั้น ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย ๕ เดือน และปรับ ๕,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ ๒ ปี โจทก์ไม่อุทธรณ์ความผิดดังกล่าว จึงต้องถือว่าโจทก์พอใจคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ลงโทษจำเลยในความผิดนั้นแล้ว การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิพากษาแก้โทษจำเลยเป็นไม่รอกการลงโทษ จึงเป็นการไม่ชอบ เพราะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๓.๒ แก้จำคุกเป็นโทษกักขัง ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

- ฎีกาที่ ๖๕๘/๒๕๕๑ การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังตาม ป.อ. มาตรา ๒๑ นั้น เป็นการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษแก่จำเลยตามสมควรแก่ความผิดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง และโทษกักขังก็เป็นโทษในสถานเบาว่าโทษจำคุก ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ จึงมิได้พิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยทั้งที่โจทก์จะมีได้อุทธรณ์ในทำนองนั้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓ หาได้ฝ่าฝืนต่อ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๒ ประกอบมาตรา ๒๑๕ หรือมาตรา ๒๑๒ ไม่

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๗.๓ แก้จำคุกโทษกักขังเป็นโทษจำคุกและรอกการลงโทษจำคุกให้ ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ เพราะการรอกการลงโทษจำคุกเป็นเงื่อนไขที่เป็นคุณแก่จำเลยมากกว่าโทษกักขัง

- ฎีกาที่ ๒๖๕๑/๒๕๑๗ (ปชญ) ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย ๕ วัน ปรับ ๒๐๐ บาท โทษจำคุกเปลี่ยนเป็นกักขัง จำเลยฝ่ายเดียว อุทธรณ์ การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี โดยไม่ลงโทษกักขังแทนจำคุก นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นนั้น เป็นการกำหนดโทษจำคุกโดยมีเงื่อนไขให้เป็นคุณแก่จำเลยเพื่อให้จำเลยไม่ต้องรับโทษกักขัง ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ อันต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๗.๔ แก้โทษจำคุกให้สูงขึ้นเพื่อรอกการลงโทษจำคุก ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

- ฎีกาที่ ๑๗๑๘/๒๕๒๖ ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุก ๕ เดือน ปรับ ๒,๕๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอกไว้มีกำหนด ๒ ปี ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้จำคุก ๓ เดือน ไม่ปรับและไม่รอกการลงโทษ ศาลฎีกาพิพากษาให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นได้ ไม่เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๕ เพิ่มโทษปรับขึ้นอีกสถานหนึ่งเพื่อรอการลงโทษจำคุกให้ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

➤ ฎีกาที่ ๑๗๒๓/๒๕๔๒ ศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุกจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์ขอให้รอการลงโทษ ศาลอุทธรณ์เห็นว่า จำเลยที่ ๑ เพียงแต่มีเครื่องวิद्यุโทรคมนาคมโดยไม่ได้ รับอนุญาตให้มีและใช้จากทางราชการเท่านั้น ทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าเครื่องวิद्यุโทรคมนาคมของกลางเป็นเครื่องที่สามารถดักฟังข่าวสารราชการที่เป็นความลับของชาติได้ ประกอบกับจำเลยที่ ๑ ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน จึงมีเหตุอันสมควรรอการลงโทษจำคุกไว้ ศาลอุทธรณ์รอการลงโทษจำคุกไว้ แต่ลงโทษปรับเพิ่มขึ้นอีกสถานหนึ่งด้วย มีผลให้จำเลยที่ ๑ ยังไม่ต้องรับโทษจำคุก โทษที่ศาลอุทธรณ์กำหนดจึงเบากว่าโทษที่ศาลชั้นต้นกำหนด จึงไม่เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยที่ ๑ แต่อย่างใด

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๖ แก้โทษปรับเป็นโทษจำคุกเพื่อรอการลงโทษจำคุก ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

➤ ฎีกาที่ ๔๕๒๕/๒๕๓๓ ศาลชั้นต้นลงโทษปรับจำเลยสถานเดียว ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้ลงโทษจำคุกจำเลยสถานเดียว แต่ให้รอการลงโทษไว้ นั้น **ไม่ถือว่าเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ เพราะเป็นการกำหนดโทษจำคุกโดยมีเงื่อนไขเป็นคุณแก่จำเลย**



## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๗ แก้จากโทษปรับเป็นจำคุกอีกสถานหนึ่ง เท่ากับเป็นจำคุกและปรับ แม้รอกการลงโทษให้ ก็ถือว่าเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

➤ ฎีกาที่ ๔๘๕๕/๒๕๓๖ พ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๒๗ ทวิ กำหนดระวางโทษปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วย แล้วนั้น คำว่า "ค่าอากร" หมายถึง ค่าอากรในทางศุลกากรเท่านั้น หา รวมถึงภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่มอันเป็นภาษีฝ่ายสรรพากรด้วยไม่ จึงจะนำภาษีสรรพสามิตและภาษีมูลค่าเพิ่มมารวมเป็นค่าอากรเพื่อกำหนดโทษปรับด้วยมิได้ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้ลงโทษปรับสถานเดียวโดยให้ลงโทษจำคุกด้วย แต่ให้รอกการลงโทษจำคุกไว้ ๒ ปี เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยให้หนักขึ้น โดยโจทก์มิได้อุทธรณ์ เป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๘ แก้โทษจำคุกให้เบาลง แต่ไม่ลดโทษให้ทั้งที่โจทก์ไม่อุทธรณ์/ฎีกา ถือเป็นกรเพิ่มเติมโทษ

ฎีกาที่ ๓๘๕๔/๒๕๓๐ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ ประกอบมาตรา ๓๔๐ ตรี จำคุก ๑๘ ปี เพิ่มโทษตามมาตรา ๕๓ เป็นจำคุก ๒๗ ปี มีความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ ฐานมีอาวุธปืนจำคุก ๑ ปี ๖ เดือน ฐานพาอาวุธปืนไปในทางสาธารณะจำคุกคนละ ๖ เดือน เป็นโทษจำคุก ๒๕ ปี ลดโทษหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๑๕ ปี ๔ เดือน จำเลยอุทธรณ์ การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าจำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ จำคุก ๑๒ ปี เพิ่มโทษตามมาตรา ๕๓ เป็นจำคุก ๑๘ ปี รวมกับโทษฐานมีอาวุธปืนพาอาวุธปืนติดตัวไปในทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุอันควร เป็นจำคุก ๒๐ ปี ไม่ได้ลดโทษให้แก้จำเลย เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยโดยที่โจทก์มิได้อุทธรณ์ เป็นการไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาพิพากษาแก้โดยลดโทษให้จำเลยหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา ๗๘ คงจำคุกไว้ ๑๓ ปี ๔ เดือน

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๗.๘ การสั่งรับของกลางไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

➤ ฎีกาที่ ๓๒๘๘/๒๕๔๗ โจทก์ฟ้องขอให้รับของกลางทั้งหมด แต่ศาลล่างทั้งสองมิได้มีคำวินิจฉัยว่าจะรับของกลางดังกล่าวหรือไม่ คำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองยังไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๖ (๘) แม้คู่ความจะมีได้ฎีกาในปัญหานี้แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕ และการริบทรัพย์สินของกลางนี้ไม่เป็นการเพิ่มโทษจำเลย จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ เมื่อปรากฏว่าทรัพย์สินของกลางเป็นทรัพย์สินที่จำเลยใช้ในการกระทำความผิดและมีไว้เป็นความผิด จึงให้รับ

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๗.๑๐ ความผิดที่มีทั้งอัตราโทษปรับเป็นระวางโทษที่กำหนดและโทษปรับรายวัน จะเป็นการเพิ่มเติมโทษหรือไม่ ต้องพิจารณาโทษแต่ละอย่างแยกต่างหากจากกัน

➤ ฎีกาที่ ๗๓๓๐/๒๕๔๐ กรณีที่มีทั้งระวางโทษที่กำหนดและโทษรายวัน การที่จะพิจารณาว่าศาลใดลงโทษสูงกว่ากัน ต้องพิจารณาลักษณะของโทษแยกกัน ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกและปรับ กับปรับรายวันอีกวันละ ๒๐๐ บาท จำเลยอุทธรณ์ฝ่ายเดียว และศาลอุทธรณ์ลงโทษปรับและปรับรายวันวันละ ๕๐๐ บาท ย่อมเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย เมื่อโจทก์มิได้อุทธรณ์ขอให้เพิ่มโทษจำเลย จึงเป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๗.๑๑ การบวกโทษที่รอไว้ ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

➤ ฎีกาที่ ๑๔๖๔๕/๒๕๕๘ ข้อเท็จจริงปรากฏตามสำเนาคำพิพากษาท้ายอุทธรณ์ของจำเลยว่า คดีที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษนั้น ศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกและปรับ แต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ จึงเป็นกรณีที่มีความปรากฏแก่ศาลจากอุทธรณ์ของจำเลยว่า ภายในเวลาที่ศาลรอการลงโทษไว้ในคดีก่อน จำจึงต้องนำโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนมาบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ เสมอมากระทำความผิดเป็นคดีนี้อีก แม้โจทก์มิได้ขอให้บวกโทษ ทั้งมิใช่การพิพากษาเกินคำขอและไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย เพราะกฎหมายบัญญัติให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังด้วยเสมอ

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

### ๗.๑๒ ศาลสูงจะลงโทษจำเลยให้หนักขึ้นตามที่จำเลยอุทธรณ์/ฎีกาไม่ได้ เป็นการเพิ่มเติมโทษ

➤ ฎีกาที่ ๓๓๔๑/๒๕๕๐ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิต จำเลยฎีกาว่าจำเลยไม่ประสงค์ให้ศาลฎีกาพิจารณาและพิพากษาเพื่อประโยชน์แก่จำเลย แต่ขอให้ศาลฎีกาลงโทษประหารชีวิตโดยไม่ต้องลดโทษให้แก่จำเลย กรณีเป็นเรื่องที่จำเลยไม่ต้องการให้พิจารณาพิพากษาใหม่ในส่วนที่จะเป็นประโยชน์แก่จำเลย ศาลฎีกาจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิดตามโจทก์ฟ้องหรือไม่ ส่วนที่จำเลยขอให้ลงโทษประหารชีวิตโดยไม่ต้องลดโทษให้แก่จำเลยนั้นเท่ากับเป็นการเพิ่มโทษจำเลยโดยที่โจทก์ไม่ได้ฎีกาในประเด็นนี้ ย่อมต้องห้ามในการที่จะเพิ่มโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๒๒๕ ศาลฎีกาไม่อาจเพิ่มโทษจำเลยได้

### ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๑๓ การที่ศาลล่างพิพากษาปรับจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๒๕, ๓๐ ซึ่งจะ  
กักขังได้เพียง ๑ ปี หรือมีได้ระบุในคำพิพากษาว่าให้กักขังแทนค่าปรับเป็น  
ระยะเวลาเท่าใด การที่ศาลสูงแก้เป็นว่า หากต้องกักขังแทนค่าปรับให้กักขัง  
เกินกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปี หรือให้กักขังไม่เกิน ๒ ปี เป็นการเพิ่มเติมโทษ  
ฎีกาที่ ๑๓๕๘๘/๒๕๕๖ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตาม  
ป.อ. มาตรา ๒๕, ๓๐ ถือเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นไม่ได้สั่งให้กักขังจำเลยไว้เป็น  
อย่างอื่น ดังนั้น หากจะกักขังจำเลยแทนค่าปรับก็กักขังได้เพียง ๑ ปี ตาม  
ป.อ. มาตรา ๓๐ วรรคแรก การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า หากต้อง  
กักขังแทนค่าปรับให้กักขังไม่เกิน ๒ ปี โดยโจทก์ไม่ได้อุทธรณ์ถือว่าเป็นการ  
เพิ่มโทษจำเลย ซึ่งเป็นการไม่ชอบ

### ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๑๔ โจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นขอให้ไม่รอกการลงโทษอย่าง  
เดียว แต่ศาลอุทธรณ์กำหนดโทษจำคุกให้สูงขึ้น เป็นการเพิ่มเติมโทษ

➤ ฎีกาที่ ๖๑๒๑/๒๕๕๘ โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยในสถานหนัก  
โดยไม่รอกการลงโทษ เท่ากับโจทก์อุทธรณ์ขอให้ไม่รอกการลงโทษเพียง  
ประการเดียว มีได้อุทธรณ์ขอให้กำหนดโทษสูงขึ้นด้วย การที่ศาล  
อุทธรณ์ภาค ๗ กำหนดโทษจำคุกขอหาความผิดดังกล่าวสูงขึ้น จึงเป็น  
การพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยโดยที่โจทก์มิได้อุทธรณ์ แม้จำเลย  
ไม่ได้ฎีกาในปัญหานี้ แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับ  
ความสงบเรียบร้อยศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นอ้างและแก้ไขให้ถูกต้องได้  
ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

### ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๑๕ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำผิด ๒ กระทง ศาลชั้นต้น ฟังว่าจำเลยทำผิดกระทงเดียวซึ่งมีโทษเบา จึงรอกการ ลงโทษให้ โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยอีกกระทงหนึ่ง ซึ่งมีโทษหนัก แม้ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาแก้ว่าจำเลยทำผิดในกระทงที่อุทธรณ์ขึ้นมาและลงโทษจำคุกโดยไม่รอก ก็ไม่มีอำนาจไปแก้โทษกระทงเบาเป็นไม่รอกการลงโทษด้วย เป็นการเพิ่มเติมโทษ

### ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

ฎีกาที่ ๑๔๗๒/๒๕๔๕ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดฐานแสพเมทแอมเฟตามีนลงโทษจำคุกและปรับ รอกการลงโทษและคุมความประพฤติของจำเลยทั้งสอง ยกฟ้องโจทก์ข้อหาพร้อมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่าย การที่โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองแต่เฉพาะข้อหาเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มิได้อุทธรณ์ในข้อหาแสพเมทแอมเฟตามีนด้วย ต้องถือว่าโจทก์พอใจคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่ลงโทษจำเลยทั้งสองในข้อหาแสพเมทแอมเฟตามีนแล้ว ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๗ พิจารณาแก้ให้ลงโทษจำเลยทั้งสองในข้อหาแสพเมทแอมเฟตามีนเป็นไม่รอกการลงโทษและไม่ปรับจำเลยทั้งสอง จึงเป็นการไม่ชอบ เพราะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยทั้งสอง อันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.อ มาตรา ๒๑๒

## ห้ามศาลอุทธรณ์/ฎีกาเพิ่มเติมโทษ (ต่อ)

๓.๑๖ กรณีศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุกและปรับ โทษจำคุกให้รอการลงโทษ โจทก์อุทธรณ์ ขอให้ไม่รอการลงโทษ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังแทน โดยไม่ปรับได้ แม้ว่าจำเลยจะได้ชำระค่าปรับในศาลชั้นต้นแล้วก็ตาม ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

ฎีกาที่ ๑๔๕๓/๒๕๕๔ ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกและปรับ โทษจำคุกให้รอไว้ โจทก์อุทธรณ์ ขอให้ไม่รอการ คำพิพากษาศาลชั้นต้นจึงยังไม่ถึงที่สุด เมื่อความผิดฐานขับรถชนคน น้าหนักเกินตามพ้อง มีระวางโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จึงมีอำนาจแก้โทษจำเลยเป็นจำคุกโดยไม่รอการลงโทษตามที่โจทก์อุทธรณ์ หรือเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังแทน เบากว่าที่โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลง แต่หนักกว่าโทษที่ศาลชั้นต้นลงแก่จำเลยได้ แม้จำเลยจะได้ชำระค่าปรับครบถ้วนแล้วก็เป็นเพียงการชำระค่าปรับตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นในระหว่างอุทธรณ์ ไม่ใช่การชำระค่าปรับเสร็จเด็ดขาดตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ถึงที่สุดแล้ว ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ลงโทษจำคุกแล้วเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังแทนโดยไม่ปรับนั้น ไม่เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย และจำเลยมีสิทธิที่จะขอเงินที่ชำระเป็นค่าปรับไปก่อนในระหว่างที่คดียังไม่ถึงที่สุดนั้นคืนได้ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ที่แก้โทษมานั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว

## ข้อยกเว้นให้เพิ่มเติมโทษได้

๘. ข้อยกเว้นที่ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยได้

๘.๑ เมื่อโจทก์อุทธรณ์/ฎีกาในทำนองขอให้เพิ่มโทษจำเลย (ฎีกาที่ ๕๗๕/๒๕๖๒)

ฎีกาที่ ๖๔๕๕/๒๕๕๕ คดีนี้โจทก์อุทธรณ์ว่า ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง และลงโทษจำคุกจำเลย ๑ ปี ต่ำกว่าระวางโทษขั้นต่ำ โจทก์จึงไม่เห็นด้วยและขอให้พิพากษาแก้เป็นลงโทษจำคุกจำเลยตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๓๑ วรรคสอง (๓) ซึ่งนอกจากโจทก์อุทธรณ์ขอให้ปรับบทให้ถูกต้องแล้วยังอุทธรณ์โต้แย้งโทษที่ศาลชั้นต้นลงแก่จำเลยและขอให้ลงโทษตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง (๓) ซึ่งมีระวางโทษจำคุกขั้นต่ำสูงกว่าโทษจำคุกที่ศาลชั้นต้นลงแก่จำเลย อันมีความหมายอยู่ในตัวแล้วว่าโจทก์ประสงค์ที่จะให้เพิ่มเติมโทษ

## ข้อยกเว้นให้เพิ่มเติมโทษได้ (ต่อ)

๘.๒ คดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โจทก์ฎีกาขอให้ไม่รอลงโทษโดยไม่ได้รับอนุญาต เท่ากับโจทก์มิได้ฎีกา ศาลฎีกาจะแก้โทษจากรอเป็นไม่รอไม่ได้ เป็นการเพิ่มเติมโทษ

ฎีกาที่ ๒๕๘๐/๒๕๕๔ ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานร่วมกันมีอาวุธปืน ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษไม่เกินกำหนดนี้ จึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๕ การที่โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นจึงเท่ากับฎีกาขอให้ไม่รอลงโทษ อันเป็นการโต้แย้งดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลอุทธรณ์ เป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้โจทก์ฎีกา และโจทก์มิได้ขออนุญาตฎีกาหรืออัยการสูงสุดรับรองให้ฎีกา ศาลฎีกาไม่อาจพิพากษาแก้กระทงความผิดฐานดังกล่าวเป็นไม่รอลงโทษด้วยได้ เพราะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย

## ข้อยกเว้นให้เพิ่มเติมโทษได้ (ต่อ)

๘.๓ ถ้าเป็นคดีที่ต้องห้ามมิให้ฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ ย่อมถือไม่ได้ว่าเป็นการฎีกาขอให้ลงโทษให้หนักขึ้น

ฎีกาที่ ๒๕๘๒/๒๕๕๓ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองในข้อหา ร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘, ๘๐ ศาลชั้นต้นฟังว่าจำเลยทั้งสองไม่มีเจตนาฆ่า ลงโทษจำเลยทั้งสองฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายตาม ป.อ. มาตรา ๒๕๕ โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษฐานพยายามฆ่า ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ฟังว่าจำเลยทั้งสองไม่มีเจตนาฆ่าเช่นกัน ย่อมมีผลเท่ากับศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิพากษายกฟ้องในข้อหาความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา จึงต้องห้ามมิให้ฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ ซึ่งต้องห้ามทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ที่โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองฐานพยายามฆ่าตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘, ๘๐ จึงต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๒๐ คดีโจทก์ไม่อาจขึ้นมาตรฐานวินิจฉัยของศาลฎีกาและถือไม่ได้ว่าโจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยให้หนักขึ้นในข้อหาฐานร่วมกันทำร้ายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายตาม ป.อ. มาตรา ๒๕๕ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย พิพากษายกฎีกา โจทก์

## เหตุในส่วนลักษณะคดี

ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ บัญญัติว่า “ในคดีซึ่งจำเลยผู้หนึ่งอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา ซึ่งให้ลงโทษจำเลยหลายคนในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน ถ้าศาลอุทธรณ์กลับหรือแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ลงโทษหรือลดโทษให้จำเลย แม้เป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษาลงโทษไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ให้มีต้องถูกรับโทษหรือได้ลดโทษจำเลยผู้อุทธรณ์”

มาตรา ๒๒๕ บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งชั้นอุทธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง”

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๑. ต้องเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยหลายคนในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน

คำว่า “**ในความผิดฐานเดียวกัน**” อาจจะเป็นฐานเดียวกัน โดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันในฐานจะเป็นตัวการตาม ป.อ. มาตรา ๘๓ หรือในฐานจะเป็นผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามมาตรา ๘๔ หรือในฐานเป็นผู้สนับสนุนตาม มาตรา ๘๖ ก็ได้



### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

ฎีกาที่ ๑๐๘๐๒/๒๕๕๕ จำเลยที่ ๒ ร่วมกับ ป. ขับรถพาโจทก์ร่วมที่ ๑ ไปห้องพักที่เกิดเหตุ โดยโจทก์ร่วมที่ ๑ เต็มใจไปกับ ป. ด้วย ไม่ปรากฏว่า จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ร่วมกันชักชวนโจทก์ร่วมที่ ๑ คงมีแต่คำเบิกความของโจทก์ร่วมที่ ๑ ว่า ป. ชวนโจทก์ร่วมที่ ๑ ไปโดยบอกว่าจะไปส่งจำเลยที่ ๒ กลับหอพักและจะส่งโจทก์ร่วมที่ ๑ ก่อนเพราะเป็นทางผ่าน แต่ ป. ไม่ทำตามที่พูด กลับพาโจทก์ร่วมที่ ๑ ไปลวงละเมิดทางเพศในห้องพักที่เกิดเหตุ ซึ่งโจทก์ร่วมที่ ๑ ไม่ได้ขัดขืน **การกระทำของ ป. กับจำเลยที่ ๒ จึงเป็นความผิดฐานร่วมกันพรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดาเพื่อการอนาจาร โดยผู้เยาว์เต็มใจไปด้วย ส่วนจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ไม่มีความผิดฐานดังกล่าวนี้ แต่เนื่องจากเป็นเหตุในลักษณะคดี** แม้จำเลยที่ ๓ ไม่ได้ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจวินิจฉัยถึงจำเลยที่ ๓ ได้ สำหรับคดีในส่วนแพ่งนั้น เมื่อจำเลยที่ ๑ ไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องจำเลยที่ ๑ จึงไม่จำเป็นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ร่วมทั้งสาม

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

ส่วน “ความผิดต่อเนื่องกัน” เช่น ความผิดฐานรับของโจรตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๗ มีองค์ประกอบความผิดว่า ทรัพย์ที่รับของโจรต้องเป็นทรัพย์ที่คนร้ายได้มาจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง คือ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ กระจงทรัพย์ ครอบครองทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ นื้อ โกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ หากโจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ฐานลักทรัพย์ และขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๒ ฐานรับของโจร หากศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสองตามฟ้อง แต่จำเลยที่ ๑ อุทธรณ์แต่ผู้เดียว ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าองค์ประกอบความผิดที่ฟ้องจำเลยที่ ๑ ไม่เข้าเกณฑ์การลักทรัพย์ อย่างนี้จำเลยที่ ๒ ย่อมไม่มีความผิดฐานรับของโจร **ซึ่งเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี** เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษากลับไม่ลงโทษจำเลยที่ ๑ ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจพิพากษายกฟ้องจำเลยที่ ๒ ที่มีอุทธรณ์ขึ้นมาให้มีต้องรับโทษจำเลยที่ ๑ ผู้อุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๒. แม้อีกกฎหมายบัญญัติว่า “ในคดีซึ่งจำเลยผู้หนึ่งอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา...” ซึ่งอาจทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นกรณีมีจำเลยบางคนอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์ขึ้นมาเท่านั้น แต่กรณีเช่นนี้ต้องพึงเล็งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายยิ่งกว่าถ้อยคำตามตัวอักษร ฉะนั้น คู่ความฝ่ายใดจะอุทธรณ์/ฎีกาจึงไม่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ แม้โจทก์ฝ่ายเดียวอุทธรณ์ให้ลงโทษเฉพาะจำเลยที่ศาลชั้นต้นยกฟ้อง ถ้าเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจพิพากษาไม่ลงโทษจำเลยอื่นที่ศาลชั้นต้นลงโทษในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกันได้ด้วย (ฎีกาที่ ๑๓๓๐/๒๕๐๓ (ปชญ))

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

### ๒.๑ กรณีโจทก์แยกฟ้องจำเลยเป็นคดีหลายสำนวน

กรณีโจทก์แยกฟ้องจำเลยเป็นหลายสำนวน หากมีการรวมพิจารณาคดีหลายสำนวนนั้นเข้าด้วยกัน แม้จะเป็นจำเลยคนละสำนวน แต่เมื่อเป็นกรณีที่จำเลยหลายคนนั้นกระทำความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน และมีเฉพาะจำเลยบางสำนวนเท่านั้นที่อุทธรณ์/ฎีกาศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจพิพากษายกฟ้องตลอดไปถึงจำเลยในสำนวนอื่นที่มีได้อุทธรณ์/ฎีกาขึ้นมาได้ หากว่าเหตุที่ยกฟ้องหรือลดโทษให้แก่จำเลยนั้นเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี (ฎีกาที่ ๘๕๗/๒๕๒๕)

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๒.๒ กรณีโจทก์ฟ้องจำเลยหลายสำนวน แต่ไม่มีการรวมพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน

การที่โจทก์ฟ้องจำเลยหลายสำนวน แต่มีได้สั่งให้รวมพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาจะพิพากษาให้มีผลไปถึงจำเลยสำนวนอื่นซึ่งมีได้อุทธรณ์/ฎีกาด้วยไม่ได้ เพราะเมื่อไม่รวมพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน จำเลยในสำนวนอื่นย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์/ฎีกาในคดีนี้ได้ เนื่องจากมีได้มีฐานะเป็นคู่ความในคดี ย่อมถือไม่ได้ว่าจำเลยในสำนวนอื่นเป็นจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์/ฎีกา อันจะเข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓, ๒๑๕ (ฎีกาที่ ๖๕๐๒/๒๕๕๗)

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๓. กรณีจำเลยบางคนถอนอุทธรณ์

แม้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ จะใช้ถ้อยคำว่า “จำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์” แต่ก็มีได้ตัดอำนาจศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาในการที่จะพิพากษาลงไปถึงจำเลยที่อุทธรณ์แล้วถอนอุทธรณ์ไปแล้วด้วย เพราะการถอนอุทธรณ์เป็นกรณีที่ห้ามผู้อุทธรณ์ที่ถอนจะมายื่นอุทธรณ์อีกไม่ได้เท่านั้น หาได้ห้ามศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาใช้อำนาจตามมาตรา ๒๑๓ พิพากษาให้มีผลเป็นคุณแก่จำเลยผู้ถอนอุทธรณ์ไม่ (ฎีกาที่ ๔๐๕๓/๒๕๓๐)

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

### ๔. คดีที่จำเลยบางคนต้องห้ามอุทธรณ์/ฎีกา

กรณีศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยหลายคน แม้ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาจะไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์/ฎีกาของจำเลยบางคน เพราะต้องห้ามอุทธรณ์/ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่หากปรากฏว่าในการพิจารณาอุทธรณ์/ฎีกาของจำเลยอื่นที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์/ฎีกานั้น มีเหตุที่ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาจะไม่ลงโทษหรือลดโทษให้แก่จำเลยนั้น และเหตุดังกล่าวเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ที่จะพิพากษาลดโทษไปถึงจำเลยอื่นที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์/ฎีกาไม่ต้องรับโทษหรือลดโทษเช่นเดียวกัน (ฎีกาที่ ๕๓๕๑/๒๕๕๐)

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

### ๔. ศาลมีอำนาจใช้มาตรา ๒๑๓ แก่จำเลยที่ถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้

ฎีกาที่ ๓๒๒๓/๒๕๔๒ ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองเรียกและรับเงินจากผู้กล่าวหาและจำเลย นำไปวิ่งเต้นอัยการและตำรวจ โดยไม่ปรากฏว่าจะนำเงินไปให้ผู้พิพากษาเป็นอามิสสินจ้างในการดำเนินคดี แม้การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองจะมุ่งหมายให้เกิดผลแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล อันอาจเสียหายแก่คู่ความและประชาชน สมควรลงโทษให้หลายจำกัก็ตาม แต่เมื่อการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองมิได้เกิดขึ้นในบริเวณศาลแล้ว จะอาศัยแต่ผลที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่รูปคดีมาชี้ขาดว่าผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลไม่ได้ เมื่อฟังว่าผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองมิได้ประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลอันเป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลฎีกาย่อมพิพากษาให้มีผลไปถึงผู้ถูกกล่าวหาที่ ๒ ที่มีได้อุทธรณ์/ฎีกาได้ด้วยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓, ๒๒๕

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๕. กรณีจำเลยบางคนหลบหนีและศาลจำหน่ายคดีชั่วคราวไปแล้ว เป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นพิจารณาในส่วนของจำเลยที่เหลือไม่เกี่ยวกับจำเลยที่หลบหนี ย่อมไม่เข้าเกณฑ์ที่ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาจะพิพากษาให้มีผลไปถึงจำเลยที่หลบหนีได้

ฎีกาที่ ๕๓๖๖/๒๕๕๓ ศาลชั้นต้นออกหมายจับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ เพราะมีพฤติการณ์หลบหนี และจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ชั่วคราว การดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อจากนั้น ไม่ได้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ถือว่ายังไม่ได้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ในศาลชั้นต้น เมื่อไม่ได้มีการยกคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ขึ้นพิจารณา การที่ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อจากนั้นจึงไม่เกี่ยวกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ คงเป็นเรื่องพิจารณาคดีในส่วนของจำเลยอื่นที่ไม่ได้ถูกจำหน่ายคดี แม้หากคดีนี้จะฟังได้ดังที่จำเลยที่ ๓ และที่ ๔ อ้างว่าตนไม่มีความผิดเช่นเดียวกับจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ก็ตาม ก็ไม่อาจถือเป็นเหตุในลักษณะคดีให้มีผลถึงจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ด้วย

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๖. เหตุในลักษณะคดีที่ศาลอุทธรณ์/ศาลฎีกาพิพากษากลับ/แก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น/ศาลอุทธรณ์เป็นกรณีไม่ลงโทษหรือลดโทษแก่จำเลยผู้อุทธรณ์ ซึ่งเหตุในส่วนลักษณะคดีอันเป็นเหตุยกฟ้อง/ลดโทษ/ไม่ต้องรับโทษสำหรับจำเลยที่อุทธรณ์นั้น พอสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

- ฟ้องเคลือบคลุม (ฎีกาที่ ๗๕๕/๒๔๗๘)
- การใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลย (ฎีกาที่ ๕๓๓-๕๓๔/๒๕๕๐)
- ศาลล่างวางบทกำหนดโทษจำเลยไม่ถูกต้อง (ฎีกาที่ ๕๐๐/๒๔๗๘ และที่ ๒๘๕๖/๒๕๕๕)
- คดีขาดอายุความ (ฎีกาที่ ๑๐๓๑/๒๔๕๘ และที่ ๗๘๗/๒๕๓๒)

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

- การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท (ฎีกาที่ ๔๐๗๓/๒๕๕๕)
- ไม่มีการกระทำความผิดตามฟ้องเกิดขึ้น (ฎีกาที่ ๒๑๗/๒๕๓๑)
- ศาลล่างลงโทษในความผิดที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๑๕๘/๒๕๕๘)
- การรับฟังพยานหลักฐานของศาลล่างไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ ๑๐๔๖๒/๒๕๕๘)
- ฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะขาดองค์ประกอบความผิด (ฎีกาที่ ๖๖๔๗/๒๕๖๐)

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

ฎีกาที่ ๒๘๕๓/๒๕๖๒ พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมายังรับฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๑ มีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย คงรับฟังได้เพียงว่าจำเลยที่ ๑ มีเจตนาชิงปืนเพื่อข่มขู่ผู้เสียหายเท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงไม่เป็น ความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหาย การที่จำเลยที่ ๒ ขับรถจักรยานยนต์ ให้จำเลยที่ ๑ นั่งซ้อนท้ายแล้วจำเลยที่ ๑ ใช้อาวุธปืนยิงข่มขู่ผู้เสียหาย ดังกล่าว การกระทำของจำเลยที่ ๒ จึงไม่เป็นความผิดฐานร่วมกับจำเลย ที่ ๑ พยายามฆ่าผู้เสียหายตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๘ และกรณี ดังกล่าวเป็นเหตุในลักษณะคดี ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษา ตลอดไปถึงจำเลยที่ ๑ ที่มีได้ฎีกาด้วยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๓. แม้จะเป็นเหตุในลักษณะคดีตาม ป.อ. มาตรา ๘๕ แต่จะนำไปใช้ในการเพิ่มโทษให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ด้วยไม่ได้ เพราะ ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ใช้ในทางที่เป็นคุณแก่จำเลยที่มีได้อุทธรณ์/ฎีกาขึ้นมาเท่านั้น หากโจทก์ต้องการเพิ่มโทษจำเลยต้องทำเป็นอุทธรณ์ขอให้เพิ่มโทษตามชั้นตอนกฎหมาย

**ป.อ. มาตรา ๘๕** บัญญัติว่า “ถ้ามีเหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดคนใด จะนำเหตุนั้นไปใช้แก่ผู้กระทำความผิดคนอื่นในการกระทำความผิดนั้นด้วยไม่ได้ แต่ถ้าเหตุอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงให้ใช้แก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดนั้นด้วยกันทุกคน”

## เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

ฎีกาที่ ๕๔๕๗/๒๕๔๑ ฉ. ขับรถบรรทุกลากจูงรถพ่วงบรรทุกม้วนกระดาษคราฟท์เพื่อไปส่งให้ผู้เสียหาย แต่เมื่อไปถึงสถานที่จะขนถ่ายลง จำเลยและ ฉ. กลับร่วมกันนำม้วนกระดาษที่บรรทุกในรถพ่วงไปขายให้ผู้อื่น เมื่อที่จำเลยกับพวกอีกนั้นได้บรรทุกอยู่บนรถพ่วงซึ่งถูกลากจูงเพื่อขนส่งไปยังสถานที่ขนถ่ายอยู่ก่อนแล้ว การกระทำของจำเลยกับ ฉ. จึงมิใช่เป็นการลักทรัพย์โดยใช้ยานพาหนะเพื่อสะดวกแก่การกระทำผิดหรือการพาทรัพย์นั้นไป ไม่เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๖ ทวิ แม้จำเลยกับ ฉ. เคยถูกฟ้องเป็นคดีเดียวกัน แต่ ฉ. ให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า ฉ. ผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๕ วรรคสาม, ๓๓๖ ทวิ ส่วนจำเลยให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นให้แยกฟ้องจำเลยเป็นอีกคดีหนึ่งและโจทก์ได้ฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ก็ตาม เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้ การกระทำของจำเลยไม่มีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๓๖ ทวิ ศาลก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ หาใช่ว่าเป็นเหตุในลักษณะคดีที่จำเลยต้องรับโทษเช่นเดียวกับ ฉ. ไม่

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๘. กรณีเหตุยกฟ้องหรือลดโทษให้ผู้อุทธรณ์เป็นเหตุส่วนตัว ย่อมมิใช่เหตุในลักษณะคดีที่จะให้มีผลถึงจำเลยอื่นที่มีได้ อุทธรณ์/ฎีกา ถอนอุทธรณ์/ฎีกา หรือต้องห้ามอุทธรณ์/ฎีกา (ฎีกาที่ ๖๐๐๗/๒๕๓๑)

ฎีกาที่ ๑๘๕/๒๔๘๗ ปัญหาที่ว่า จะเพิ่มโทษจำเลยได้ตาม กฎหมายหรือไม่ นั้นเป็นเหตุส่วนตัว มิใช่เหตุลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์จะหยิบยกขึ้นตัดสินเกี่ยวกับจำเลยที่มีได้ อุทธรณ์ไม่ได้

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๕. เมื่อศาลสูงใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ พิพากษาให้มีผลถึง จำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ คำพิพากษาศาลล่างในส่วนของจำเลยคนนั้นจึงยังไม่ถือว่าเป็นที่สุด

ฎีกาที่ ๑๕๓๔/๒๕๕๒ ในการพิจารณาคดีของศาลฎีกา หากจำเลยผู้หนึ่ง ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาซึ่งให้ลงโทษจำเลยหลายคนในความผิดฐาน เดียวกัน หากคดีนั้นศาลฎีกาใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ พิพากษากลับหรือแก้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไม่ลงโทษหรือลดโทษให้ จำเลยที่ฎีกาและพิพากษาลดไปถึงจำเลยที่มีได้ฎีกาด้วย เพราะเป็น เหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในส่วนของจำเลยอื่น ที่มีได้ฎีกาจึงยังไม่ถือว่าเป็นที่สุด



### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

เมื่อครบกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง ประกอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ให้จำเลยที่ ๑ ฟังเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๖ แม้จำเลยที่ ๑ ไม่ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๕ เมื่อศาลฎีกาเห็นว่ามิเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดีและพิพากษาคancelไปถึงจำเลยที่ ๑ ที่มีได้ฎีกาด้วยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕ แล้ว คดีในส่วนของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นที่สุดเมื่อศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาให้จำเลยที่ ๑ ฟัง การที่ศาลชั้นต้นระบุในหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดของจำเลยที่ ๑ ว่าคดีถึงที่สุดวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ อันเป็นวันที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาให้จำเลยที่ ๑ ฟัง จึงเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

๑๐. กรณีความผิดตามฟ้องรวมการกระทำหลายอย่าง ซึ่งเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลสูงมีอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ที่จะยกฟ้องจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์/ฎีกาในความผิดใหญ่และลงโทษจำเลยทุกคนในความผิดเล็กที่พิจารณาได้ความได้

ฎีกาที่ ๒๘๕๓/๒๕๖๒ พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมายังรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ มีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย คงรับฟังได้เพียงว่า จำเลยที่ ๑ มีเจตนายิงปืนเพื่อข่มขู่ผู้เสียหายเท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงไม่เป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหาย และการที่จำเลยที่ ๒ ขับรถจักรยานยนต์ให้จำเลยที่ ๑ นั่งซ้อนท้ายแล้วจำเลยที่ ๑ ใช้อาวุธปืนยิงข่มขู่ผู้เสียหายดังกล่าว การกระทำของจำเลยที่ ๒ ย่อมไม่เป็นความผิดฐานร่วมกับจำเลยที่ ๑ พยายามฆ่าผู้เสียหายตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๘ เช่นกัน

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

กรณีดังกล่าวเป็นเหตุในลักษณะคดี ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาตลอดไปถึงจำเลยที่ ๑ ที่มีได้ฎีกาด้วยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕ แต่การที่จำเลยที่ ๑ ยิงปืนเพื่อข่มขู่ผู้เสียหายเป็นการยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช้เหตุในเมือง หมู่บ้านหรือที่ชุมนุมชน อันเป็นส่วนหนึ่งของความผิดฐานใช้อาวุธปืนยิงพยายามฆ่าผู้เสียหาย อยู่ในตัว จึงเป็นการกระทำความผิดที่รวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ซึ่งศาลจะลงโทษอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๒ วรรคท้าย จึงให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช้เหตุในเมือง หมู่บ้านหรือที่ชุมนุมชน

### เหตุในส่วนลักษณะคดี (ต่อ)

ฎีกาที่ ๘๓๐๑/๒๕๔๓ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้โจทก์ร่วมรับอันตรายสาหัสกับความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืนดังกล่าวล้วนแต่เป็นการกระทำที่เกิดต่อเนื่อง และต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำหลายอย่างซึ่งรวมอยู่ในความผิดฐานชิงทรัพย์ตามฟ้องโดยแต่ละอย่างเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลฎีกาจึงมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๒ ในการกระทำตามที่พิจารณาได้ความได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๒ วรรคท้าย และแม้จำเลยที่ ๑ จะมีได้ยื่นฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไว้ด้วย แต่ปัญหาทุกข้อดังกล่าวเป็นเหตุในลักษณะคดีตาม ป.อ. มาตรา ๘๕ ซึ่งกำหนดให้ใช้แก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดนั้นด้วยกันทุกคน ศาลฎีกาจึงมีอำนาจพิพากษาตลอดไปถึงจำเลยที่ ๑ ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕

ขอขอบคุณ  
บรรยายครั้งต่อไป  
วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๔  
เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๕๐ น.

